

19 051

Vaststelling van het overgangsrecht voor de Wet op het hoger beroepsonderwijs, van het tijdstip van inwerkingtreding van die wet en van enige andere wetten (invoeringswet W.H.B.O.)**VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS¹**

Vastgesteld 1 april 1986

De vaste commissie voor Onderwijs heeft ter voorbereiding van de openbare beraadslaging over het wetsvoorstel Vaststelling van het overgangsrecht voor de Wet op het hoger beroepsonderwijs, van het tijdstip van inwerkingtreding van die wet alsmede wijziging van die wet en van enkele andere wetten een aantal vragen en opmerkingen geformuleerd.

De leden van de fracties van **C.D.A.**, **P.v.d.A.** en **V.V.D.**, waardeerden het dat de minister met voortvarendheid werkt aan het invoeren van de tijdens zijn ambtstermijn tot stand gebrachte Wet op het hoger beroepsonderwijs met ingang van 1 augustus a.s. De leden van de fractie van het **C.D.A.** achtten de behandeling in de Tweede Kamer zo uitputtend dat zij aan een schriftelijke voorbereiding van de openbare beraadslaging geen behoefte hadden. De leden van de fractie van de **V.V.D.** wilden volstaan met een enkele opmerking. De bovenvermelde waardering van de leden van de fractie van de **P.v.d.A.** stond niet in de weg aan hun wens in dit voorlopig verslag nog vragen te stellen en opmerkingen te maken. Zij wezen daarbij op de grote samenhang die bestaat tussen hetgeen bij deze wet wordt geregeld en het beleid dat door de minister in zijn brief van 2 januari jl. (Tweede-kamerstuk 18 049, nr. 11) en de daarbij behorende stukken over het STC-proces wordt voorgestaan.

Deze leden hadden het voornemen dit beleid in hun vragen en opmerkingen mede aan de orde te stellen.

Voorhang-procedure

De leden van de **V.V.D.**-fractie vroegen de bewindsman te willen aangeven, waarom overeenkomstig de vierde nota van wijziging in artikel 5b-nieuw een z.g. voorhangprocedure wordt voorgesteld uitsluitend ten aanzien van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en niet tevens ten aanzien van de Eerste Kamer. Welke gedragslijn wordt in vergelijkbare gevallen door de minister nagestreefd, zulks mede in het licht van wetsvoorstel 19 443 alsmede van de discussies met de Eerste Kamer waarnaar in de memorie van toelichting op dat wetsvoorstel wordt verwezen? In welke artikelen van wetten, waarvoor de minister (mede-) verantwoordelijkheid draagt, is een voorhangprocedure geregeld uitsluitend ten aanzien van de Tweede Kamer onderscheidenlijk ten aanzien van beide Kamers der Staten-Generaal?

¹ Samenstelling:

Hendriks (CDA), Mw. Grol-Overling (CDA), Pleumeekers (CDA), Oskamp (PvdA) voorzitter, Stam (PvdA), Van Boven (VVD), Mw. Vonhoff-Luijendijk (VVD), Vis (D'66), Mw. van Leeuwen (PSP), Hoekstra (CPN), Abma (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF) en Van der Jagt (GPV).

Schaalvergroting, taakverdeling en concentratie

Allereerst wensen de leden van de **P.v.d.A.**-fractie verduidelijking over een aantal zaken met betrekking tot de schaalvergroting, taakverdeling en concentratie (STC). Op bladzijde 5 van zijn eerdergenoemde brief van 2 januari j.l. aan de Tweede Kamer waarin hij zijn definitief oordeel gaf over de door de S.T.C.-procescoördinator gerapporteerde fusievoornemens, stelt de bewindsman met waardering dat «Het overgrote deel van de HBO-instellingen actief heeft deelgenomen aan het fusieproces».

Kan de minister een overzicht geven van welke instellingen niet of nog niet deelnemen aan het fusieproces en welke hun motieven hierbij zijn?

Sectorale ontwikkeling

Op bladzijde 8 van bovengenoemde brief schreef hij «Ook zijn er instellingen die zich gegroepeerd hebben rond een bepaald beroepenveld». Deze leden vroegen zich af of dit te rijmen valt met de opzet van de S.T.C.-operatie welke zoveel mogelijk multisectorale clusters nastreeft. In de regio Twente lijkt de cultuurkloof tussen «hard» en «zacht» hoger beroepsonderwijs een rol te hebben gespeeld. Ziet de minister alsnog kans om deze «kloof» te overbruggen? Immers, ook hier kan men zich afvragen of de ontwikkeling in Twente past binnen de doelstelling van de S.T.C.-operatie.

Op bladzijde 9 schrijft de minister dat «Aan de Tweede Kamer is medegedeeld dat de overheid niet van plan is na de schaalvergrotingsoperatie een afzonderlijke taakverdeling en concentratie-operatie in het HBO door te voeren».

«Niettemin kan taakverdeling en concentratie binnen sommige sectoren in de toekomst noodzakelijk blijken», heet het dan in de volgende zin. Hoe verhouden deze beide uitspraken zich tot elkaar?

Op dezelfde bladzijde stelde de minister, wanneer hij het heeft over de fusies waar het hoger kunstonderwijs bij betrokken is, dat hij hoopt dat de mogelijkheid open wordt gehouden om in de toekomst alsnog tot (verdere) fusies over te gaan. «Dit zal worden gestimuleerd». Deze leden willen gaarne ingelicht worden over de wijze waarop dit gestimuleerd zal worden.

Omvangsnorm

Op bladzijde 10 van opgemaakte brief wees de minister terecht op het gevaar dat een HBO-instelling «kwantiteit boven kwaliteit» zou kunnen laten prevaleren als de instelling moet voldoen aan de wettelijke omvangsnorm. De minister stelde dan ook dat «voorkomen moet worden dat het vergroten van de studenteninstroom een kwaliteitsverlaging van het onderwijs kan impliceren». Aan welke maatregelen moet dan worden gedacht?

Op de volgende bladzijde werd een uitzondering gemaakt voor de Rijksopleiding tot vertaler in Maastricht dat in de toekomst boven de opheffingsnorm verwacht te zullen zitten. Kan verduidelijkt worden waarop deze toegeeflijkheid gebaseerd is? Waarom wordt eenzelfde houding niet gekozen ten aanzien van de instellingen eveneens genoemd op bladzijde 11?

Hoger agrarisch onderwijs

Is de ontwikkeling binnen het hoger agrarisch onderwijs, geschetst op de bladzijden 13 en 14, leidend tot intersectorale ontwikkeling niet in strijd met de opzet van het S.T.C.-proces nl. het streven naar multisectorale clusters?

Op bladzijde 17 van de brief stelt de minister dat hij en de centrales beoogen het overleg over de uitwerking van dit hoofdlijnenakkoord in februari '86 af te ronden. Is dit reeds gebeurd en wat zijn de resultaten?

Rol HBO-raad

De leden hier aan het woord spraken hun grote waardering uit voor de rol welke de HBO-raad heeft gespeeld in het S.T.C.-proces.

De minister stelt: «naast deze tijdelijke taken en activiteiten vervult de HBO-raad vanzelfsprekend ook de reguliere rol als overlegorgaan van het veld.» Wat wordt hier onder «veld» verstaan en hoe verhoudt zich een en ander ten opzichte van het georganiseerd overleg? Ontstaat hier niet het gevaar van het snijden van elkaars raakvlakken?

Overzicht van instellingen

Wat is het studentenaantal van de vestigingsplaats Kampen?

Mondeling overleg

Tijdens het mondeling overleg dat de Tweede-Kamercommissie voor Onderwijs met de minister van Onderwijs en Wetenschappen en van Landbouw en Visserij over boven besproken brief hadden (gedrukt onder Tweede Kamer 18 045, nr. 12), constateerden de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat «een aantal instellingen nog een keuze voor een vestigingsplaats moet maken». (blz. 23). Is dit inmiddels gebeurd en zo ja, welke plaatsen worden dan als vestigingsplaats genoemd?

Met betrekking tot het sociaal-agogisch onderwijs en het kunstvakonderwijs stelde de minister van Onderwijs tijdens dat overleg (blz. 26) dat «de ontwikkelingen in het sociaal-agogisch onderwijs en het kunstvakonderwijs eveneens worden afgewacht». Kan de minister uitleggen op welke ontwikkelingen hij doelde? Wordt hierbij ook aan een tijdsplanning gedacht?

Memorie van toelichting wetsontwerp

«De bestuurlijke lasten voor het departement zullen door de voorgestelde bekostigingsregeling vrij aanzienlijk verminderen», lazen de leden hier aan het woord op bladzijde 71 van de memorie van toelichting. Zij zouden deze uitspraak gaarne cijfermatig onderbouwd zien.

Op bladzijde 76 van de memorie van toelichting bleek dat de «ondergetekenden evenwel geen aanleiding zien de medezeggenschapsregeling thans te herzien». Deze leden betreurden dat ten eerste aangezien zij met de centrales van mening waren dat er een versterking dient te komen van de zeggenschap van personeel en student binnen de versterkte autonomie van de instelling.

Artikelsgewijs

K (artikel 21b)

De leden van de fractie hier aan het woord betreurden het dat dit artikel niet de mogelijkheid geeft om bij omvangrijke fusies (8000 à 10.000) méér dan 3 leden te benoemen in het College van Bestuur. Deze leden vragen zich af of deze benadering wel juist is, dit mede gezien tegen de opvattingen van de minister met betrekking tot versterking van het management.

Deze leden constateerden dat daar waar het gaat om vooropleidingseisen voor studierichtingen een manco opvalt ten aanzien van de 2-jarige deeltijd MBO-C.W. cursussen welke verbonden zijn aan 3 Sociale Akademies. De 2-jarige opleidingen hebben ieder een studielast van \pm 30 uur per week. Deze leden vonden het derhalve alleszins redelijk om bezitters van een diploma MBO-2-jarige cursus, waarvan de studielast gelijk is aan, of meer is dan, de 3-jarige MBO-cursus het recht op inschrijving te verlenen in een studierichting van het HBO. Is de minister bereid om voor deze groep studenten alsnog een voorziening te treffen opdat deze studenten niet getroffen worden door een stringente uitleg van artikel 29 van de HBO-wet?

J.J.J.J. (Titel III; artikelen 129 t/m 143)

De overgang naar een andere financieringssysteem kon de instemming van deze leden verwerven. De minister verwacht mede door de schaalvergroting «financiële voordelen» te behalen welke ten goede zullen komen aan instellingen die de schaalvergroting realiseren. Kan de minister aangeven welke omvang deze voordelen zullen hebben en hoe en wanneer de toedeling plaatsvindt van deze voordelen?

Met betrekking tot het Kunst- vakonderwijs (muziek, dans, theater, expressie, beeldende kunst- en museummedewerker) zijn voor zover ons bekend nog geen afspraken gemaakt voor wat betreft de wijze van verdeling van het budget over de instellingen. Is hier al iets meer over te zeggen? Met de toepassing van de bekostigingssystematiek wordt per 1 augustus a.s. een begin gemaakt. Deze leden waren geïnteresseerd in de effecten welke ontstaan na haar toepassing. Nu per 1 augustus a.s. bekend zal zijn hoeveel fusies tot stand gekomen zijn, vragen deze leden zich af of het mogelijk is cijfermatig inzicht te verschaffen in de financiële situaties vóór en ná de invoering van de nieuwe bekostigingssystematiek.

In zijn brief van 19 februari 1986 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (19 051, stuk nr. 50) zond de minister van Onderwijs en Wetenschappen bericht over zijn besluitvorming met betrekking tot die nieuwe bekostigingssystematiek. Op bladzijde 3 van dat stuk wordt melding gemaakt van het aangekondigd overleg welk de minister met zijn collega van Financiën voert over «een compensatie voor de vergrijzingseffecten». Op dezelfde bladzijde schrijft de minister dat «thans gewerkt wordt aan een actualisering van de G.P.L.». Wat zijn de uitkomsten van genoemd overleg en deze actualisering?

De voorzitter van de commissie,
Oskamp

De griffier van de commissie,
Van der Putten